De filosofie van de Koninklijke Luchtmacht over taak en samenstelling van de Tactische Luchtstrijdkrachten

* * * Volgens de geldende luchtmachtdoctrine zijn de luchtstrijdkrachten in grote lijnen te verdelen in strategische en tactische luchtstrijdkrachten. De strategische luchtstrijdkrachten opereren in principe tegen doelen in het vijandelijke hartland. De tactische luchtstrijdkrachten zijn gebonden aan het theater waar zij, in samenwerking met en tot steun aan de andere strijdmachtonderdelen, worden ingezet. Door de flexibiliteit van het luchtwapen kunnen strategische luchtstrijdkrachten in de tactische rol worden gebruikt, terwijl tactische luchtstrijdkrachten, door de grote technische mogelijkheden, strategische doelen kunnen aanvallen. De aan strategische en tactische middelen toegekende taken vloeien dan ook dikwijls in elkaar over.

De Nederlandse luchtstrijdkrachten zijn, binnen het NAVO-verband, gebonden aan het Westeuropese theater en vormen een deel van de tactische luchtstrijdkrachten in dit theater, met uitzondering van het Friendshipsquadron dat tot de ondersteunenende luchtstrijdkrachten moet worden gerekend. Sprekend over de filosofie van de Koninklijke Luchtmacht zal derhalve slechts worden ingegaan op de filosofie ten aanzien van de taak en het gebruik van tactische luchtstrijdkrachten.

De taken van de tactische luchtmacht

Zoals reeds in de inleiding is gesteld, geldt voor de tactische luchtstrijdkrachten dat deze worden ingezet in het theater in samenwerking met en tot steun aan de andere strijdmachtcomponenten tot het bereiken van het gemeenschappelijke doel. Dit doel is: met een evenwichtige samenstelling van middelen, voldoende slagkracht en een vaste inzet bereidheid de integriteit van het NAVO-gebied te verzekeren door de vijand te weerhouden van een gewapende aanval of van het doorzetten, c.q. escaleren, van een aanval (deterrent en crisisbeheersing), dan wel indien nodig, de vijand terug te drijven of militair te verslaan.
Gebaseerd op de luchtmachtdoctrine zijn, mede uit de praktische ervaringen van de Tweede Wereldoorlog, de taken van de tactische luchtstrijdkrachten naar voren gekomen.

a. *Het veroveren van het luchtoverwicht door*
1. Counterair: waar mogelijk het uitschakelen van het vijandelijk luchtmachtpotentieel op de grond (vliegvelden, vliegtuigen op de grond, operationele luchtmacht-, commando- en gevechtsleidingscentra, enz.);

2. Air combat missions: het aanvallen van vijandelijke vliegtuigen in de lucht, hetzij boven het gevechtsgebied, hetzij boven vijandelijk gebied (fighter sweeps) ten einde de aanvallen van eigen offensieve lsk mogelijk te maken en de grondstrijdkrachten plaatselijk te vrijwaren tegen aanvallen van vijandelijke lsk;

3. Air defence: het beschermen van aanvoerlijnen en achterland in het theater tegen vijandelijke aanvallen uit de lucht door middel van luchtverdedigingsjagers, geleide wapens en luchtafweerartillerie.

b. *Interdictie,* het afgrendelen van het gevechtsgebied van de vijand ten einde de ontplooide vijandelijke strijdkrachten hun aanvulling van personeel en materieel te ontzeggen en hun vrijheid van beweging te beperken.

c. *Close air support,* het geven van directe luchtsteun aan de eigen grondstrijdkrachten in het gevechtsgebied.

d. *Het doen van verkenningen.*

Ten aanzien van Air combat missions en Air defence kan worden gesteld dat door de geringe diepte van het Westeuropese theater de luchtverdediging ten behoeve van de aanvoerlijnen en het achterland (Air defence) en de luchtbeveiliging van het gevechtsgebied in belangrijke mate samenvallen. Het geïntegreerde luchtverdedigingssysteem in het Westeuropese theater, gebaseerd op Nadge (Nato air defence ground environment), verzorgt dan ook in de huidige situatie voor een groot deel de luchtverdediging boven het eventuele gevechtsgebied. Om echter het gevechtsgebied zowel boven eigen als boven vijandelijk gebied tegen vijandelijke luchtacties te beschermen (mogelijkheid scheppen tot eigen offensieve acties), zijn Air combat missions van het grootste belang.

Het conventionele spectrum

De prioriteit van bovengenoemde taken kan veranderen met de zich voordoende militaire situatie. Zo brengt de huidige filosofie van de „flexible response" een reeks van mogelijke situaties met zich mee, die van invloed kunnen zijn op de prioriteit van deze taken. Om de hele scala van al deze mogelijke militaire situaties (incl. de beperkte of volledige inzet van nucleaire middelen) te dekken, zal bij de keuze van de wapensystemen met al deze wisselende prioriteiten rekening moeten worden gehouden. Slechts dan kan een potentiële vijand, die in staat is dit gehele scala van mogelijkheden te bespelen, worden weerhouden van militaire avonturen.

Niet in het minst door het feit dat het nog niet zo lang geleden is dat van de theorie van „massive retaliation" werd overgegaan op de „flexible response"-theorie, ligt het zwakke punt van de Westeuropese verdediging in het conventionele spectrum vóór de atoomdrempel, nl. in de conventionele wapensystemen en de daarbij behorende infrastructuur. Indien nu de opgelegde budgettaire beperkingen (en die zijn er) te groot zijn om aan alle prioriteiten van taken in de diverse militaire conventionele situaties tegemoet te komen, is het noodzakelijk hieruit een weloverwogen keuze te doen waardoor de kwetsbaarheid voor politiek-militaire chantage door een potentiële vijand althans zo gering mogelijk wordt gehouden. Hierbij mag echter niet uit het oog worden verloren dat elke concessie aan de balans van eigen conventionele bewapening en die van de potentiële vijand meer risico tot het overschrijden van de atoomdrempel inhoudt.

In de filosofie van de „flexible response", waarbij moet worden getracht zo ver mogelijk van de fatale atoomdrempel af te blijven, past de hypothese dat de minst onwaarschijnlijke vijandelijke actie zal zijn gelegen in het laagst gedeelte van het conventionele spectrum, variërend van grensincidenten tot lokale vijandelijke acties. Politieke beperkingen en de wens het risico van escalatie zoveel mogelijk te voorkomen kunnen tot gevolg hebben, dat luchtoperaties beperkt blijven tot het gevechtsgebied. Elke meer uitgebreide vorm van een conventioneel conflict houdt een snelle escalatie naar gebruik van nucleaire middelen in, aangezien al gauw wordt getwijfeld aan de beperkte doelstelling van de tegenstander en bovendien beschikken de Westeuropese strijdkrachten niet over voldoende conventionele middelen om een dergelijke conventionele aanval zonder inzet van nucleaire wapens te weerstaan.

Het nucleaire spectrum

Het leggen van een sterkere nadruk op conventionele operaties houdt niet in dat de nucleaire wapens minder belangrijk zijn geworden voor de verdediging van de NAVO. Het nucleaire potentieel vormt de afschrikking die moet voorkomen dat de vijand, hetzij initieel nucleair aanvalt, hetzij escaleert tot over de atoomdrempel. Zolang onze conventionele middelen nog niet in evenwicht zijn met die van een potentiële tegenstander, dienen onze nucleaire middelen tevens om deze tegenstander van een groot conventioneel avontuur met minder beperkte doelstelling af te houden. Indien hierbij alleen zou worden vertrouwd op strategische nucleaire middelen, zou een situatie kunnen ontstaan dat door het ontbreken van voldoende conventionele middelen de verdediging alleen nog maar mogelijk zou zijn door het inzetten van de strategische nucleaire middelen. Daar dit de hartlanden bij de operaties zou betrekken en men hierdoor al zeer dicht bij een „all out" nucleaire oorlog zou komen, zou deze stap pas in het uiterste geval worden genomen. De waarde van strategische nucleaire middelen als afschrikking tegen dit soort operaties is dan ook op zijn minst twijfelachtig. Een tactische nucleaire capaciteit is, zeker voorshands, noodzakelijk als een tussentrap in de mogelijkheid tot flexible response.

Tijdens de conventionele fase van een crisissituatie dient het tactische-nucleaire potentieel als afschrikking voor een escalatie. Om zelf niet te worden gedwongen te snel te moeten escaleren kunnen wij ons nauwelijks permitteren de in deze fase zo belangrijke vliegtuigen voor de nucleaire taak aan de grond te houden. Dat deel van de offensieve vliegtuigen dat geschikt is voor de nucleaire taak zal ook zoveel mogelijk conventioneel moeten worden ingezet. Het is evenwel de taak van de tactische commandant om, eventueel op aanwijzing van de theatercommandant, afhankelijk van de situatie tijdig nucleair bewapende vliegtuigen gereed te hebben.

Budgettaire noodzaak tot het stellen van prioriteiten

Laag in het conventionele spectrum ligt een vijandelijke aanval met conventionele middelen beperkt tot een gebied, waarbinnen de militaire strijd zich

afspeelt. De vijand onthoudt zich van luchtaanvallen (incl. verkenningen) op doelen buiten dit gebied, doch zet zijn luchtstrijdkrachten in voor het veroveren van het plaatselijk luchtoverwicht boven het gevechtgebied en voor „close air support". Uitgaande van de filosofie van flexible response wordt op dezelfde wijze geantwoord door de eigen tactische lsk. Hierbij ligt de prioriteit bij het optreden van de jager in de „air combat mission" en de jabow in de rol van „close air support" en wellicht zeer beperkte interdictie. Indien hiervoor één type vliegtuig wordt gebruikt ligt het zwaartepunt op de eigenschappen van grote wendbaarheid, snelle acceleratie, klimvermogen en mee te nemen „air-to-air"- en „air-to-ground"-bewapening, de laatste gericht op de taken van „closeairsupport" en interdictie over korte afstand. Een grote actieradius treedt hier niet op de voorgrond.
Als in een beperkt conflict de integriteit van het NAVO-grondgebied niet kan worden hersteld, moet de vijand duidelijk worden gemaakt dat een weloverwogen escalatie zal volgen, waarbij het gebied waarin luchtoperaties worden uitgevoerd zal worden vergroot. Ook indien de vijand zelf escaleert tot het optreden met zijn vliegtuigen buiten het operatiegebied en hierbij op uitgebreide schaal overgaat tot toepassing van counter-air- en interdictiemissies, verschuiven de eigen prioriteiten ook naar counter air en interdictie, waarbij tevens behoefte gaat bestaan aan luchtverdediging. Een aan al deze taken aangepast vliegtuig zal, behalve de reeds genoemde eigenschappen, voldoende actieradius voor het bereiken van de vijandelijke tactische vliegvelden moeten hebben en tevens een aangepast wapenpakket. Ook zullen hogere eisen moeten worden gesteld aan de navigatiehulpmiddelen en de mogelijkheden tot ontwijken van de vijandelijke luchtverdediging. Indien aan alle taken een zelfde prioriteit wordt gegeven, wordt het vliegtuig, dat deze taken moet uitvoeren, zeer duur. Rekening houdend met de noodzaak dat — om in elke situatie met voldoende kracht te kunnen optreden — over grote aantallen vliegtuigen moet kunnen worden beschikt, is het bugettair geen haalbare zaak al deze eisen volledig te handhaven en er moeten prioriteiten worden gesteld.

Prioriteiten in het conventionele spectrum

Bij het vaststellen van de prioriteiten kan het zwaartepunt van de meeste slagkracht in het lage of in het hoge deel van het conventionele spectrum worden gelegd. Indien het zwaartepunt in het hoge deel van het spectrum wordt gelegd (counter air, interdictie en luchtverdediging) met verwaarlozing van het lage deel van het spectrum (air combat, close air support en eventueel battle field interdictie) impliceert dit dat men voor een vijand de beste kansen openlaat in het lage en minst onwaarschijnlijke) deel van het spectrum.

Hierbij komen wij in de positie dat de vijand eerder geneigd zal zijn deze minst onwaarschijnlijke fase in te gaan en wij zullen in de pijnlijke situatie verkeren zelf te moeten escaleren om het evenwicht te herstellen. Indien daarentegen het zwaartepunt van de slagkracht in het lage deel van het spectrum wordt gelegd, zal dit een eventuele vijand weerhouden deze fase in te gaan en hij zou de volgende fase als uitgangspunt moeten nemen, waarmee zijn eigen gebied bij de strijd wordt betrokken en het risico van escalatie veel groter is. Indien het militaire budget te gering is om voldoende slagkracht in het gehele spectrum te ontwikkelen, is het derhalve aan te bevelen — ervan uitgaande dat de nucleaire slagkracht op voldoende wijze blijft gehandhaafd — het zwaartepunt van de prioriteiten in het lage deel van het spectrum te leggen. Het uitbreken van een militair conflict wordt op deze wijze nog het minst waarschijnlijk gemaakt. De vijand wordt gedwongen over het lage deel van het spectrum (het beperkte conventionele conflict) heen te stappen.

Ten einde militair de beste kansen te hebben zal hij een aanval op uitgebreide schaal moeten inzetten, waarbij het eigen gebied in de strijd wordt betrokken en de nucleaire drempel wordt benaderd. Een dergelijke aanval is politiek minder aanvaardbaar. Door het zwaartepunt van onze bewapening te leggen in het lage deel van het conventionele spectrum wordt, behalve de reeds bestaande atoomdrempel, ook een conventionele drempel opgeworpen. Na het versterken van het lage gedeelte van het conventionele spectrum kan dan bij het verkrijgen van meer mogelijkheden het overige deel van het spectrum worden versterkt.

Prioriteitsvolgorde van de taken van het tactische vliegtuig

Uitgaande van de beperkte budgettaire mogelijkheden en het daarmee gepaard gaande leggen van het zwaartepunt in het lage deel van het conventionele spectrum zullen de volgende taken — in

volgorde van prioriteit — moeten kunnen worden uitgevoerd:

a. Air combat mission;
b. Close air support;
c. Counter air en interdictie;
d. luchtverdediging;
e. tactisch nucleaire operaties.

Verkenningen zijn in het gehele spectrum belangrijk.

Aangezien „air combat" de taak is met de hoogste prioriteit, moet voor de Koninklijke Luchtmacht een „multi-role"-vliegtuig optimaal voor deze taak zijn en daarbij zo goed mogelijk geschikt zijn voor de overige taken. Een voordeel hierbij is dat vliegtuigbouwkundig het jachtvliegtuig een goede „fall-out" naar de andere taken heeft. Ten einde het vliegtuig in voldoende aantallen te kunnen aanschaffen, zullen alle niet strikt noodzakelijke, kostenverhogende eisen echter moeten worden vermeden.

Nieuwe uitgave

The Observer's fighting vehicles directory World War II, o.r.v. Bart H. Vanderveen, 340 blz., geïll. Uitg.: Frederick Warne en Co. Ltd, Londen, 1969. Prijs: 25 s.

De samenstellers hebben zich tot doel gesteld een naslagwerk te vervaardigen, waarin een overzicht wordt gegeven van alle soorten militaire motorvoertuigen, die in de Tweede Wereldoorlog door de geallieerden en de asmogendheden zijn gebruikt. Elk denkbaar type motorrijwiel (al dan niet met zijspan), staf- en terreinvoertuigen, alle soorten vrachtauto's, amfibische voertuigen, tanks en tanktransporters, gemechaniseerd geschut, ambulances, brandweerauto's, kranen, bergingsvoertuigen, sneeuwruimers enz. zijn in het overzicht opgenomen. Men heeft zich daarbij niet alleen bepaald tot de specifiek militaire voertuigen, maar ook aandacht geschonken aan de voor militair gebruik gemodificeerde civiele voertuigen. Veel van deze motorvoertuigen worden thans nog gebruikt, hetzij voor militaire, hetzij voor civiele doeleinden.

De in het boek vermelde motorvoertuigen — in totaal ongeveer 900 — zijn gegroepeerd naar land van herkomst; per land is een onderverdeling naar voertuigtype aangehouden. Voor elk land en elk type is een aantal algemene vermeldenswaardige feiten gegeven (evolutie, industrie, beschildering, registratienrs enz.). Verder is van elk voertuig een foto afgedrukt en zijn de technische gegevens t.a.v. cilinderinhoud, motorvermogen, transmissie, brandstof, wielbasis, afmetingen, gewicht, laadvermogen e.d. vermeld. Hierbij is men zoveel mogelijk volgens een bepaalde methode te werk gegaan, die in het begin van het boek is toegelicht. Aan het eind is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen, alsmede registers naar type en naar fabrikant.

Aan het verschijnen zijn jaren van speurwerk voorafgegaan, waarbij veel steun werd verkregen van fabrikanten, overheidsinstanties en particulieren. Het is een uniek produkt geworden dat van veel nut kan zijn voor de industrie, geschiedschrijvers, modelbouwers, verzamelaars, vervaardigers van films en vooral voor gebruikers.

H.W.M.